

Pr. Heidy Purga
Kultuuriminister

7
26.01.2026

ARUPÄRIMINE

Seoses riikliku ideoloogilise sekkumisega ajakirjanduse vabadusse immigratsiooni ja lõimumise teemal

Austatud kultuuriminister,

Kultuuriministeerium on algatanud riigihanke kolmeaastase koolitusprogrammi läbiviimiseks, mille eesmärk on pakkuda kohalikele ajakirjanikele ning kohalike omavalitsuste kommunikatsioonitöötajatele koolitusi, mentorlust ja õppereise lõimumise ja rände teemade käsitlemiseks.

Programmi kogumaksumus on kuni 315 000 eurot, millest 75% kaetakse Euroopa Liidu vahenditest ning ülejäänu Eesti maksumaksja rahast. Ministeeriumi esindaja Maria Aasma on selgitanud, et programmi eesmärk on „anda teadmisi, arendada oskusi ja kujundada hoiakuid“, ning et koolituste sisu lepitakse kokku hanke võitja ja Kultuuriministeeriumi vahel. Samuti on rõhutatud, et „rõhuasetus peab olema rände teemal“.

Lisaks on avaldatud, et ministeerium plaanib koostöös Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooliga tuua samad teemad ajakirjandustudengitele valikainetena õppekavadesse, mille raames käsitletakс lõimumisteemade „tasakaalustatud“ kajastamist ja stereotüüpide vältimist.

Tegemist ei ole neutraalse erialase täiendkoolitusega, vaid sisuliselt riikliku ideoloogilise sekkumisega ajakirjandusse ja ajakirjandusharidusse. Riik asub maksumaksja raha eest kujundama ajakirjanike hoiakuid ning mõjutama seda, kuidas ühiskondlikult ja poliitiliselt tundlikke teemasid – eeskätt rännet ja lõimumist – avalikus inforuumis käsitletakse.

Veelgi problemaatilisem on asjaolu, et hanke dokumentide kohaselt ei ole koolitusprogrammi sisu ette määratletud, vaid see lepitakse kokku ministeeriumi ja hanke võitja vahel, ning samal ajal tunnistab ministeerium ise, et programmi „tulemusi on keeruline mõõta“. See tähendab, et maksumaksja raha eest käivitatakse ideoloogilise sisuga projekt ilma selgete sisuliste piiride, objektiivsete hindamiskriteeriumide ja demokraatliku kontrollita.

Seoses eeltooduga on meil Teile järgmised küsimused:

1. Millise mandaadi ja milliste õigusnormide alusel peab Kultuuriministeerium end pädevaks ajakirjanike hoiakute „kujundamiseks“ ning avaliku inforuumi sisulise suunamisega tegelemiseks?

2. Milliste konkreetsete uuringute, auditite või meediamonitooringute alusel on jõutud järeldusele, et Eesti ajakirjanikud ei ole suutnud rände ja lõimumise teemasid piisavalt professionaalselt või vastutustundlikult käsitleda?
3. Kes ja milliste kriteeriumide alusel hakkab otsustama, milline ajakirjanduslik käsitus on „tasakaalustatud“, „vastutustundlik“ või „probleemne“?
4. Kuidas on see programm kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse § 45-ga, mis keelab tsensuuri ning tagab sõna- ja meediavabaduse?
5. Millisel põhjusel kasutatakse maksumaksja raha ajakirjanike hoiakute ja maailmavaateliste tõlgenduste suunamiseks, selle asemel et toetada ajakirjanduse sisulist sõltumatust ja uurivat tööd ilma ideoloogilise rõhuasetuseta?
6. Milliste kriteeriumide alusel valitakse koolitajad ning kuidas tagatakse, et tegemist ei ole ideoloogiliselt ühesuunalise ringiga, vaid maailmavaateliselt mitmekesise ja pluralistliku lähenemisega?
7. Milliste mõõdikute ja hindamismeetodite alusel kavatseb ministeerium hinnata programmi „tulemuslikkust“, kui samal ajal tunnistatakse, et ajakirjanike käsitluse „tasakaalukamaks“ muutumist on keeruline mõõta?
8. Milline on täpne Euroopa Liidu rahastusmeede (fond, programm, meede), mille kaudu see projekti rahastatakse, ning milliseid sisulisi kohustusi see Eestile kaasa toob?
9. Kuidas on ministeerium on hinnanud riski, et selline riiklik sekkumine õõnestab usaldust nii ajakirjanduse kui ka valitsuse enda vastu?

Lugupidamisega

Riigikogu liikmed:

Zaelin Pöllumets
Marika Helme
Kalle-Moonika Helme
Karl Helme
Ahti Pöllumets
Jano Allur